

Forfatter: Rolf Dorset

Titel: Carl Bagger

Anvendt udgave: Carl Bagger

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (dsl.dk)

Det Kongelige Bibliotek (kb.dk)

Carl Bagger

Indhold

- [Indledning](#)
- [Biografi](#)
- [Forfatterskabet](#)
- [Forfatterskabets efterliv](#)
- [Bibliografi](#)

Indledning

Den første boheme

Et enkelt værk har givet Carl Bagger en plads i den danske litteraturs historie, den stærkt selvbiografiske roman *Min Broders Levnet*, som udkom i 1835. Men det forblev ved dette på samme tid talentfulde og rebelske anslag. Modgang vægrede han sig livet igennem dårligt mod, og da bogen fik en kølig modtagelse, slog det de i forvejen vaklende ben væk under ham. Noget større værk fik han aldrig siden samlet kræfter og vilje til, kun ganske få digte som "Dampskibet Løven" har i dag en dybde og styrke, som løfter dem over tiden og den biografiske interesse.

Det springende punkt i vurderingen af Carl Bagger er derfor, om han blev uretfærdigt overset, og om større forståelse i samtiden for hans talent kunne have skabt den nødvendige grobund for dets fulde udfoldelse. Eftertiden har i vid udstrækning hældet til denne vurdering og har udråbt den næsten jævnaldrende filolog J.N. Madvig (1804-86) til den store skurk, fordi han i sin omfattende kritik i det ansete *Maanedsskrift for Litteratur* (bind 13, 1835), "det Skjønnes Højesteret", som den samtidig bortdømte H.C. Andersen kalder det, fór så hårdt frem mod svaghederne i *Min Broders Levnet*, at indrømmelserne til Baggers talent, som Madvig absolut ikke underkender, ganske fordunkledes. Madvigs kritik var nok uskønsom, men urimelig var den ikke, og en stærkere karakter end Bagger, der endnu ikke var fyldt de 30 på dette tidspunkt, ville ikke være blevet lammet.

Men Bagger var gjort af blødt stof, havde fra ganske ung en svaghed for svir og uforpligtende selskabelighed, som med årene blev ham en uundværlig vane. Modgang kompenserede han for med turen først i det københavnske siden i det odenseanske værtshuslivs mere skumle kredse, og i lige så høj grad som hans digteriske produktion er det dette liv i samfundets periferi, som har en central placering i *Min Broders Levnet*, der har fastholdt interessen for Bagger som dansk litteraturs første boheme.

Ikke sådan at forstå, at han er vor litteraturs første alkoholiker, hvad det angår har han adskillige forgængere såvel som efterkommere, men i hans tilfælde forbindes for første gang det svirende liv med romantismens dæmoni. Bag løssluppenhed og tøjlesløshed antydes usonelig skyld og uimodståeligt dragende magter, som det er forbeholdt outsideren at have indsigt i, og som gør ham i stand til at gennemskue det borgerlige livs masker. I dette perspektiv, som flere senere tolkere har anlagt, kan Baggers beskedne forfatterskab ses som et opgør med den biedermeierkultur, der dominerede dansk kulturliv på hans tid.

Biografi

Carl Christian Bagger blev 11. maj 1807 født uden for ægteskab. Morens identitet er ikke fastslået med sikkerhed, men det var sandsynligvis tobakshandlerjomfru Margrethe Sophie Poulsen (A. Dolleris, s. 14), hvis stilling knytter hende til farens, Peter Christian Baggers, familie, som ejede en større tobaksplantage på Vesterbro. Ved hendes død året efter blev Carl Bagger anbragt hos sin farbroder, en officer i søetaten med embedsbolig på Amalienborg. Da faren, der var justitiarius i politiretten, lå for døden i 1810, blev sønnen legitimeret som ægte barn, og ved hans død kom han i huset hos farmoren, der var velstående, så drengen intet materielt savnede, men efter samstemmende udsagn en uligevægtig, lunefuld og ubehagelig person, der ofte lod drengen høre for, at han var "horeunge", "hittebarn" og "bastard". Disse kærlighedsløse år i det højborgerlige hjem, senere sammenfattet i linien "Natur! en venlig Barndom saa jeg ikke", grundlagde Baggers foragt for biedermeierkulturens dobbeltmoral, en foragt der blev bestemmende for såvel hans livsførelse som hans digtning.

Som 11-årig sattes han i den velrenommerede Roskilde Katedralskole for i 1822 at flytte til det nyoprettede akademi i Sorø, et skifte der ikke bekom ham. Mens Roskilde havde talt til hans fantasi, følte han sig kvalt af "det snævre Sorø", hvor "Alt var smaat, og alt var snævert", og hvor der var "lærde Mænd, hvis Tanker/ Aldrig ændsed liden Dreng", som han siden skrev i digtet "De tvende Kirker", der også gør op med det terperi, som var den lattermilde side af hans temperament en pestilens:

"Sæt dig ned og lær din Lektie,
Læs og husk, Du er Gratist,
Viid, at Staten Dig til Regnskab
Fordre vil engang tilsidst".
(SV, s. 454)

Sorøs søvnighed - "naar en bortløben Andrik, en Slagterhund, en Spurv, en Bonde og en af Professorerne hændelsesvis mødtes paa Torvet, saa kaldte Byens Borgere sligt for Mytteri" - hvilede tungt på ham, sjælelig hjemløs som han var, så da brødrene Fiedler, Frederik, som var et par år ældre end Bagger, og den jævnaldrende Valdemar, der begge lige som han selv i 1822 flyttede fra skolen i Roskilde til Sorø, inviterede ham til deres hjem på herregården Basnæs ved Skælskør, knyttede han sig tæt til både familien og stedet, der for ham blev indbegrebet af dansk natur.

De følgende år kom han i ferierne jævnligt på Basnæs, vel modtaget både af ejeren, justitsråd Frederik Christian Fiedler, hustruen Juliane Marie, der havde kendt Baggers far, og de ikke mindre end ti børn, heraf seks døtre som han på skift forelskede sig i.

Omslaget fra uforpligtethed til alvor kom hen mod julen 1827, da han af brødrene i Sorø fik at vide, at deres søster Thora, født 1810, var blevet alvorlig syg:

Thora, da de mumled her,
Du var syg og Døden nær,
Fuldelig da var det, som
Glæden gik, da Tidning kom;
Bølgekjølnet blev mit Blod,
Olding, tyktes mig, jeg stod.

.....

Englene med Undren saae,
Hvor paa Knæ for Gud jeg laae.
Hvad jeg sukked, ikke veed jeg,

Carl Bagger,

Meget græd jeg, mere leed jeg;
Det jeg veed, saa inderlig

Bad til Gud jeg kun for Dig.

Hvad Du var mig, saae jeg grandt,
Da ved Døden jeg dig fandt;
Sværmet har jeg vel for Mange,
Skrevet Galnings Elskovssange;
Elsket, Thora, tro Du mig,
Elsket har jeg ikkun Dig."
(*US*, s. 256f)

Digtet med titlen "Da Thora var syg" sendte han til hende, og hun erklærede ham sin genkærlighed. Men det havde lange udsigter med en forlovelse. Bagger var blevet student med en nydelig karakter året før, men han var endnu bundet til Sorø for at tage den såkaldte anden eksamen, Filosofikum, så der ville gå år, før han fik den embedseksamen, som kunne sætte ham i stand til at forsørge kone og børn. Dertil kom, at der ikke var megen fremdrift i studierne, af grunde som fremgår af et par vers som findes i originalmanuskriptet til Thoradigtet, men som han, den 20-årige, -klogeligt - undlod at sende med:

"Snüffe skal jeg aldrig meer,
Naar i Nærhed jeg Dig seer;
Drikke Øl om Morgnen ei,
Hvis dit Øie byder: nei!
Aldrig Snaps og lidet Viin,
Snarlig Attestatsen min!"

Der var dog også en anden grund til at det gik langsomt med studierne. Det var aldeles ikke embedsmand men digter - eller skuespiller - Bagger stiledede mod at blive, så han forsømte pligtlæsningen til fordel for omfattende lystlæsning i den europæiske skønlitteratur, som han med sit store sprognemme læste på originalsprogene. Hans først kendte digt er fra 1822, og fra da af har han følt sig som digter, knyttede sig blandt andre til digterspiren H.C. Andersen, der samtidig med at Bagger kom til Sorø var blevet sat i latinskolen i Slagelse, hvorfra han ofte kom til Sorø som gæst i B.S. Ingemanns lærerbolig.

Det rokkede ikke ved justitsråd Fiedlers modstand mod forbindelsen, at Bagger foråret 1828 tog anden eksamen, tværtom var han blevet persona non grata efter juleferien i 1827, hvor det forelskede pars skjulte møder var ilde set. På Basnæs var han ikke længere velkommen, så han tilbragte sommeren 1828 alene i sit logi i København. Om efteråret fik Thora imidlertid lov til at rejse til hovedstaden for at besøge noget familie, og dér traf de igen hinanden - med den følge at hun det følgende forår ikke kunne skjule for sine forældre, at hun var gravid. Diskret blev hun fragtet til Jylland, Stendalgård i Vium sogn, og fødte en søn, der fik farens fornavne Carl Christian og efternavnet Petersen, for derefter at blive sat i pleje. Forløbet tog så hårdt på den gamle Fiedler, at han døde få dage efter hjemkomsten til Basnæs, der fra nu af var lukket land for Bagger, der dog opretholdt brevforbindelsen og den hemmelige forlovelse med Thora.

Hans officielle studium, juraen, kedede ham. Allerede i 1828 skriver han i et brev: "Jeg gaar hver Dag en Time til Manuducteuren, for at skulle opræbe Datoerne paa en 50 Forordninger; Du kan imidlertid nok begribe, at jeg ikke er saa uanstændig at yttre mig saa mange Gange, som han i sin Cynisme vist ønskede det." I stedet digtede han og fik da også nogle digte optaget i Heibergs *Kjøbenhavns Flyvende Post* og i *Kjøbenhavnsposten*, gik på druk, kom i gæld.

Da bedstemoren døde i 1830, gav arven ham for en stund et frirum. Han opgiver juraen, og "en vis herlig Viinkjelder" bliver hans eneste stadige beskæftigelse. I 1832 kommer Frederik Fiedler til København og forsøger at hanke op i ham. De flytter sammen, men trods alle gode fortsætter om at arbejde på "at blive til noget", blev det til meget lidt med studierne, og med vennens afrejse til udlandet et par år efter opgav han definitivt studiet.

I mellemtiden havde Bagger fået udgivet to værker, begge på eget forlag. I 1833 dramaet *Dronning Christine af Sverrig og Monaldeschi*, formentlig skrevet omkring 1830 og refuseret af Det kgl. Teater, og i 1834 samlingen *Smaadigte*. Ingen af dem vakte mindste opsigt, et par forbeholdne anmeldelser var alt. Med dette tilbageslag slap Bagger de sidste tøjler. I tiden 1834-36 var han ofte hjem- og konstant pengeløs, for det, han tjente som vikarierende redaktør på forskellige blade, blev øjeblikkelig omsat i nævnte viinkjelder og andre knejper. Der er givet flere forklaringer på denne deroute. Drikkeriet kunne, skriver Baggers biograf Vilhelm Møller i 1867, enten betragtes som "en Konsekvens af Baggers Karakter", eller han kunne ses som "en Martyr, hvor navnlig den tvetydige Herkomst havde ført ham til "Lethefloden." Andre, bl.a. Oskar Schlichtkrull, har på den ene side fremhævet Baggers stolthed, der forbød ham at tage imod hjælp, og på den anden peget på, at han med sin slagfærdighed og sit sprudlende selskabstalent i drikkelaget ubesværet fik den succes, den etablerede verden, som han til det sidste havde et tvetydigt forhold til, ikke ville tilkende ham.

Baggers egen forklaring kom i 1835 med *Min Broders Levnet*. Herom senere.

Den udeblevne anerkendelse ramte ham hårdt, selvom slaget dulmedes af positive private tilkendegivelser. H.C. Andersen omtaler således i *Mit Livs Eventyr* "Min Broders Levnet" (H. Topsøe-Jensens udgave, 1951, s. 87) som en "genial skreven Bog, som "Maanedsskrift for Litteratur" altfor haardt og eensidigt bedømte; jeg veed det bitre, tunge Indtryk, denne Anmeldelse gjorde paa Digteren". Officielt trådte Andersen dog ikke op for vennen, til trods for at denne næsten samtidig i en anmeldelse i *Søndagsbladet* ene mand skrev varmt til fordel for Andersens *Improvisatoren* (MLE, s. 193).

Også samlingen *Digtninger, gamle og nye* - "Af forfatteren til "Min Broders Levnet" - fra foråret 1836 forblev upåagtet, og eftersom han samtidig fortsatte sit selvødelæggende liv, gik han åbenlyst og modstandsløst sin ruin i møde. Da indtraf en begivenhed, som for en tid ændrede hans bane. Familien på Basnæs havde taget yderligere afstand fra Bagger på grund af *Min Broders Levnet*. Skandalen omkring romanens realistiske skildringer af det københavnske undergrundsliv var slem nok i sig selv, men det var bogens nærgående, let genkendelige portrætter af familiens bekendtskabskreds, der fik bægeret til at flyde over. Thora skulle fjernes fra Baggers påvirkning for stedse, og det blev besluttet at sende hende til en rig slægtning i Hamburg. Indtil da havde Bagger, til trods for at han i *Min Broders Levnet* ikke havde skjult sin omgang med den københavnske demi-monde, været overbevist om Thoras trofasthed, nu stod det ham pludselig klart, at hun kunne mistes.

Resolut tog han dagvognen til Korsør og nåede at være sammen med hende et par timer inden hun med ruteskibet "Løven" skulle videre til Tyskland. I disse timer "fornyede de deres gamle Kærlighed" (Dollaris, s. 72), hun lovede at komme tilbage, når vinteren var forbi, han blev grebet af skyld og sorg over, hvad han havde forskertset. Dagen efter skrev han sit livs mest helstøbte digt, "Dampskibet Løven", der er et stort selvopgør - og dog munder ud i en fortrøstning om et gensyn på forandrede vilkår.

Jeg har Dig elsket, hvad de saa end sige,
Saa høit som dette Hjerte elske kan;
Hvor Du var, der var og mit Himmerige,

Carl Bagger,

Var mit forjættede, tilbedte Land.

.....

Saa reis! men jeg vil i min Stue pleie
Et Crocusflor og smukke Blomsterløg,
Og naar saa Blomsten opstaaer af sit Leie,
Og Fuglen kommer fra de fjerne Strøg,
Da vil jeg selv gaae didhen, hvor min Tanke
Er forudilet, synge Vibens Priis,
Med Inderlighed klappe Løvens Manke
Og takke Ham, der smelted Snee og Iis.
(*US*, s. 241 og *US*, s. 243)

Indenfor en måned efter var disse vilkår for hånden. Udgiveren af *Fyens Adresse Avis* (Fyens Stiftstidende), Søren Hempel, skulle have en ny redaktør, Bagger søgte, fik stillingen, og tiltrådte i midten af november. Han havde fast stilling, solidt omend ikke prangende udkomme, kunne gifte sig. Med enkefru Fiedlers død vinteren 1837 var den sidste hindring væk, og den følgende november blev de gift på Basnæs. De indrettede hjem i Odense og tog det følgende år sønnen til sig.

Ankommet til Odense skrev Bagger i et brev, at "Det var aabenbart, at der nu, her ved denne Leilighed skete et Omsving, at dette var et Vendepunkt i mit Liv" (*SV*, s. XLV), men der skulle ikke gå lang tid, før det var så som så med omslaget. Han faldt tilbage til sine gamle værtshusvaner med nattesæder, alt imens Thora sad derhjemme og ventede med middagsmaden. "Men den, der kunde digte sig ud af Sorgen over sig selv, formaaede ikke at tilsætte sin Karakter det Islæt af Fasthed, som ene havde kunnet hjælpe ham", fastslår Oscar Schlichtkrull (*US* s. XVII). Med den fastholdte overbevisning, at Vinguden havde sendt "to Engle" til hans vugge: "Min Vintørst og min Munterhed" ("Til Bacchus"), forblev han svær for ikke at sige umulig at hjælpe, men de, der kendte ham, holdt ud med ham på grund af hans væsens urokkelige "blidhed", som de alle, også Thora, gang på gang fremhæver.

De fleste af de digteriske fortsætter, han har, og planer, han udkaster i disse år, bliver kun til anslag og smagsprøver, der aldrig følges op. Undtagelsen var dels en lang række lejlighedssange, dels samlingen *Øieblikkets Børn*, "Prosa og Poesi af Forfatteren til "Min Broders Levnet"" (1845), som bl.a. indeholder Børnevisen "Naar kommer Vaaren vel?", der sammen med "Den Engelske Kapitain" fra *Smaadigte* og "Dampskibet Løven" i en årrække var Carl Baggers tre læsebogklassikere.

I det hele taget voksede hans anseelse med årene, og også *Øieblikkets Børn* blev positivt modtaget. I takt med anerkendelsen dalede Baggers egen vurdering af sin digteriske virksomhed imidlertid. "Med Haand paa Hjerte", skrev han i disse år, at han "roligt kan erklære, at han aldrig har eftertraktet dette saa ofte uhjemlet ihændegrebne Tillægsnavn "Digter", fordi han ved en eller anden Leilighed har skrevet en Strophe, der er bleven ligesaa hurtigt veloptagen, som hurtigt forglemt, ligesom en Qvidren af en Bogfinke, der slog i April, men blev ihjelskudt i Mai. Redakteuren kjender meget vel *sin* Plads i Danmarks poetiske Litteratur: den er blandt *Myrerne* (eller rettere sagt *Pygmæerne*, thi Myrerne ere flittige)." (*SS*, s. L-LI)

Hans ændrede syn på sig selv som digter fik ham ikke til at omvurdere det borgerskab, han som redaktør skulle betjene. Han blev aldrig medlem af Odenses bedre selskab men søgte udelukkende sine ven- og bekendtskaber blandt outsiderne.

Carl Bagger,

En medvirkende årsag til den aftagende digteriske produktion var også, at arbejdet som redaktør tærede på hans dårlige øjne og generelt nedbrudte helbred, der det sidste år tvang ham til at forrette en del af arbejdet i sengen. Sommeren 1844 indgav han derfor en ansøgning til den ledige stilling som postmester i Middelfart, der var at betragte som en - forholdsvis vellønnet - retrætepost. Han fik den ikke, men lod til gengæld den frimodige ansøgning til kongen trykke i *Øieblikkets Børn!*

Fra sommeren 1846 var han konstant sengeliggende, og han døde den 25. oktober, fire dage efter at sønnen var død efter en blodstyrning. De begravedes i fælles grav 2. november.

De - noget spredte - nekrologer i landets aviser indeholdt en anerkendelse, han ikke havde fået i livet.

Forfatterskabet

Det der skiller *Min Broders Levnet*, "Fortælling af Johannes Harring", som udkom på Schubothes Forlag mellem 20. februar og 20. marts 1835, ud fra de samtidige danske romaner, er overfladisk set de realistiske scener fra værtshusmiljøet. De usminkede beskrivelser fra en verden, der hidtil var holdt ude fra litteraturen, persongalleriet, sproglejet - alt var af en sådan art, at det fremtrædende moraliserende aspekt i Madvigs omtalte kritik var forudsigeligt. Bagger havde netop ikke løftet sit "sujet" op i den sfære, litteraturen alene burde være helliget ifølge denne idealistiske anskuelse. Anstødeligt var det også, at lige som det var let at identificere mange af romanens bipersoner alene ud fra deres kun let ændrede navne, således var det nemt at finde ligheden mellem bogens hovedperson, den forsumpede Arthur Harring, og forfatteren, hvis færden i de omtalte miljøer var velkendt. Heller ikke på dette punkt havde Bagger evnet at skrive sig op over den rå virkelighed, lød dommen.

Hvad det sidste angår, har senere fortolkere bidraget med yderligere materiale. Den herregård, de to brødre Johannes og Arthur lever deres første barndom på, er ganske vist placeret i Nordsjælland men er træk for træk identisk med Basnæs. Ligeledes er det mindre gods i Jylland, hvor fortælleren Johannes efter endt teologisk embedseksamen bliver huslærer, let genkendelig som Stendalgård i Vium, det sted Thora Fiedler fødte sit og Baggers barn, og hvor romanens kvindelige hovedperson, Mathilde, ligeledes i dølgsmål føder sit barn med Arthur. Baggers eget liv ligger ikke kun som en matrice under romanen, det konstituerer også handlingen, således at det spørgsmål, romanen rejser overfor læseren - hvorfor måtte Arthur gå til grunde? - må synes identisk med Baggers til sig selv.

Romanens svar, taget på ordet, angiver to årsager. Fordi Arthur ved forældrenes skilsmisse fulgte med sin far, blev han berøvet den moderkærlighed, der er forudsætningen for et harmonisk forhold til tilværelsen, et tema som Bagger ved flere lejligheder vender tilbage til i sin lyrik og således også i et par af de strofer, som indleder hvert af de 20 kapitler:

"Arme Forladte, ikke din Arm
Slyngtes om Moders elskende Barm;
Aldrig at skue, Stakkel, du fik
Glæden i Moderens funklende Blik!"
(*US*, s. 125)

Med fatale følger, for

"Saa Barnets Bygning sit Grundlag fik,
Det blev som saa;

Carl Bagger,

Og Tiden lagde sit Mosaik
Derovenpaa."
(*US*, s. 25)

Svarets anden del er skyld. En dunkel skyld ruger over slægten og går i arv fra faren, der - viser det sig - har dræbt sin første hustru, til Arthur, hvis skyld er centreret om hans svigt af Mathilde.

Det tredje element, der bestemmer Arthurs fatale skæbne, er hans karakter, der kun delvis begrundes i de to nævnte faktorer. Han besidder alle den datidige revolutionæres karakteristika: er ekstremt frihedselskende, især for sin egen persons vedkommende; tvang, end ikke når den har pligtens træk, tåler han ikke; af sindelag er han "republikansk"; tvivlende grænsende til det kritiske på det religiøse område, dertil for stolt til at modtage hjælp - også dette træk som er fremtrædende i Baggers biografi.

Fortælleren af den triste historie er som anført på titelbladet imidlertid ikke CarlBagger, men Johannes Haring, Arthurs på alle områder heldigere bror, som både har haft den lykke at vokse op i kærlighed og er blevet tildelt samtlige de lyse egenskaber, der er Arthur fornægtet. Han er flittig, selvopofrende, moralsk, får en glimrende teologisk embedseksamen, og ender, efter at have lagt den ulykkelige Arthur i graven, i tidens klassiske præstegårdsidyl i Jylland, hvor han sidder og nedskriver beretningen "med min smukke Kone (som er identisk med Mathilde), der sidder og syr ved Vinduet, medens den lille Carl" (Arthurs og Mathildes søn) "leger med sine tinsoldater..." (*US*, s. 87)

I denne fordobling af hovedpersonen i den fortællende og den fortalte, broderparret som repræsenterer henholdsvis det moderlige og det faderlige, det tilpassede og det oprørske, ligger det ekstra lag, som anderledes epokegørende end romanens realisme skiller den ud fra den klassiske dannelsesromans skabelon "hjemme-ude-hjem", idet den åbner for en dobbeltydighed og ironi, som opløser moralbegreberne og i det hele sætter spørgsmålstegn ved den normgivende samfundsorden, der således kun med tilsyneladende ret er den domstol, Carl Bagger med sin bog stiller sig for.

Hvor vidt denne intention er lykkedes for Bagger, er det springende punkt i vurderingen af ham. Samtiden så den dårlig nok og afsagde den forventelige affejende dom; de derpå følgende generationer af tolkere - fra Georg Brandes i 1898 over Vilhelm Andersen, Hans Brix, Oskar Schlichtkrull i introduktionen til *Udvalgte Skrifter* 1928 og Ernst Frandsen (1942) til Oluf Friis i Politikens *Dansk Litteratur Historie* fra 1965 - fangede intentionen men var af den overvejende mening, at projektet mislykkes på grund af forfatterens utilstrækkelige stilsans og overfladiskhed. De kunne se, at Baggers opgør med samfunds- og moralkritikken var usædvanlig dristig for tiden, men må - sammenfattende - konkludere, at det er "en kuldsejlet guldalderroman" (Palle Lykke, s. 24).

Efter dem er der imidlertid kommet en række tolkere, som hævder, at hvad de gamle så som ufuldkommenheder i virkeligheden er raffinementer, som Bagger bevidst har brugt til at fremskrive en virkelighedsudvidelse, der måtte være dybt udfordrende, for ikke at sige dræbende, for biedermeiermentalitetens farisæiske selvopfattelse. Således Palle Lykke (s. 24), der karakteriserer Baggers roman som "en ulv i fåreklæder". Det er aldeles ikke Arthur, der stillet for den accepterede morals domstol tages til nåde pga. sine ulykkelige omstændigheder og således kan omsluttet af denne uantastede moral, det er tværtom Bagger, som stiller tidens selvopfattelse for romanens domstol og piller den fra hinanden. Claes Kastholm Hansens sammenfatning i *Den kontrollerede virkelighed*, 1976, kan stå som repræsentant for denne fase - og de forbehold den nødvendigvis må tage. Han konkluderer, at "Gennem Min Broders

Levnet hævder Bagger, *at materialismen er sandheden*. Kritikken har anet, at bogen var farlig, men har ikke kunnet samle sine synspunkter til en helhed." Mod denne konklusion taler "kun", mener Kastholm, "Baggers ry som middelmådig skribent. Dette ry er dækkende for så vidt angår hans øvrige prosa og en del af lyrikken [...] At hans kunstneriske vurderingssans i øvrigt er usikker, og at hans øvrige prosa viser afsmitning fra den grasserende industrilitteratur, kan ej heller benægtes. Disse forbehold kan dog ikke rokke meget ved analysen, idet denne påviser, at negationen af den idealistiske virkelighedsbetragtning *værkintentionelt* er signifikant, men det vil rokke ved den tese, at der bag værket står en sikker, sit stof suverænt beherskende kunstner." (s. 70f)

Intentionens dybde og radikalitet opvejer, lyder påstanden, således de litterære svagheder.

Denne vurderings holdbarhed kommer dog under pres, når de stil- og holdningspåvirkninger, som er åbenbare såvel i *Min Broders Levnet* som i størsteparten af det øvrige forfatterskab inddrages, således som f.eks. Schlichtkrull gør det (*US*, s. XLIX-LXVI). Blandt de evidente påvirkninger, grænsende til direkte afskrivninger; er St.St. Blicher, som Bagger satte højest af danske digtere, Walter Scott, i *Min Broders Levnet* specielt romanen *Rob Roy*, Bellman og ikke mindst Byron, der både i stil, temaer og livsholdning er et overtydeligt forbillede for Bagger, der da også senere er udpeget til byronismens klareste danske repræsentant og flere gange selv overvejede at oversætte hans værker, uden det blev til noget. Da hans svoger Frederik Fiedler mod slutningen af Baggers liv opfordrede ham til det, afslog han med et digt, for selvom "Jeg har Dig elsket, Byron, og forstaaet", fastslog han da:

"Lord *Byron*! Det kan ikke Du!
Jeg elsker Dig, men vil ei være Slave!
Paa Nul staaer muligt mit Talent, min Hu,
Og Du kan mange flere Grader have!
Men een Ting forbeholder jeg mig dog:
"Jeg vil ei være *Byrons* danske Drog.
(*US*, s. 266)

Denne erkendelse, der læner sig op ad Baggers samtidige vurdering af sit digterværk, er dog ikke nok til at dementere hverken påvirkningens tidligere styrke og omfang eller at han overtog de byron'ske holdninger så ubearbejdet, at de ligner attituder. Det gælder hans optagethed af lidelsen, hvor det, der for Byron er "virkelig Lidelse" hos hans "Eftergører" bliver til "Forelskelse i Lidelsen" (Schlichtkrull, s. LVIII), hans frihedsbegreb, der var identisk med ubundethed af forpligtelser, hans ofte fremhævede "republikanske" sindelag, som snarere end at være revolutionært hviler på en romantisk tillid til det jævne og ubundne og dermed uspolerede menneske, jvf. digtet "En Faders Testamente til Sønnen", og det gælder hans religiøsitet, eller rettere påståede mangel på samme. Også den er situations- og stemningsbestemt.

I tråd med Carl Baggers egen forfatterangivelse på de senere værker - "Af Forfatteren til "Min Broders Levnet"" - lejrer hans øvrige, sparsomme produktion sig om hans eneste roman, og både dens svagheder og styrke genfindes dér.

Hans prosaproduktion indskrænker sig til en håndfuld noveller skrevet med løs hånd og mange faktuelle fejl, hvoriblandt alene "Erindringer fra et Ungkarle-Liv i Kjøbenhavn" fra 1835, hvis tematik ligger tæt på romanens, peger ind mod forfatterskabets kerne.

Livet igennem var Bagger, der selv havde gået med skuespillerdrømme, fascineret af teatret. Dér fik man de mange i tale, og dér lå pengene, hvad også H.C. Andersen var klar over. Allerede i 1830 indsendte han et nu tabt skuespil *Cids Ungdom*, som han fik retur med opmuntrende

udtalelser om "Originalitet og Geni". Samme skæbne overgik det Shakespeare- og Schillerpåvirkede *Dronning Christine af Sverrig og Monaldeschi*, der formentlig er skrevet i omkring 1830, og som han efter afslaget udgav på eget forlag i 1833. Oluf Friis udnævner det til "Baggers størst anlagte og mest gennemarbejdede værk", og "Dialogen er i det hele original og ladet med energi (Friis s. 535). J.L. Heiberg lod sig imidlertid ikke overbevise, og det gjorde han heller ikke af *Cromwells Søn*, en komedie i to akter frit af et femaktsstykke af Scribe, der blev det eneste af sine stykker, Bagger kom til at se på scenen, da det i 1845 blev opført af Langes Selskab i Odense december 1845.

De bedste af Baggers digte er dem, hvori han mest umiddelbart indkredser sin livstragedie: ungdomskærligheden til Thora og denne kærligheds selvforskyldte forlis. Det gælder den kreds af digte, bl.a. "Da Thora var syg", "Søfuglen" og "Et Sendebrev", som H.G. Olrik har behandlet i *Carl Baggers Basnæs-Digte* (1920), og de let maskerede som "Bortreisen", "Hjemkomsten", "Ridder Strange" og "Fragmenter af den spanske Krønike", der lige som dramaet bygger på de spanske Cid-romancer.

I "Dampskibet Løven" samles trådene, renses for de litterære påvirkninger og den hang til at omgærde det kun alt for åbenbare med et "dæmonisk" skær, som

ellers slører basstrengen, melankolien, i Baggers værk:

"Mit stakkels Bryst er Urnen liig, der gemmer
En Haandfuld Aske af et fordums Liv;
Derinde lyde Skrig og vilde Stemmer,
I Asken selv er Gjæring end og Kiv.
Jeg selv, mit bedste Jeg i Urnen ligger
Som vandkoldt Liig midt i min Ungdoms Aar;
Jeg bærer Urnen rundt omkring som Tigger,
Jeg, som engang besad saa rig en Vaar!

Jeg bærer paa min egen Mumie; smykker
Med Blomster, pynter ud det kolde Liig,
Og sætter ned mig under Granens Skygger
Og skriver lange Vers, jeg over mig;
Hver enkelt Linie dannes af en Taare,
Hvert Ord af Sorg, hvert Bogstav af et Suk -
Ja, husk, at Sangen skrives ved en Baare,
Mørk skal den være kun, men ikke smuk."
(*US*, s. 240-41)

Det er "ikke mindst Illusionen i den faldnes Tro paa en Genrejsning, der gør "Dampskibet Løven" til saa tragisk et Digt", skriver Schlichtkrull (p. XVII) og knytter således den forbindelse mellem liv og digtning, der bærer Carl Baggers navn.

Forfatterskabets efterliv

Den omvurdering af Bagger, der spirede ved hans død, fik sit første litteraturhistoriske udtryk i Vilhelm Møllers introduktion til forfatterskabet i *Samlede Værker*, 1-2 (1867-68). Møllers biografiske oplysninger bygger på svogeren Frederik Fiedlers meddelelser og har siden udgjort grundstammen i kendskabet til Baggers liv. Den diskretion, som udspringer af såvel tiden som familiebåndet, har bevirket, at afgørende krisestunder og de mere dunkle sider i Baggers levned kun antydes.

Carl Bagger,

I forbindelse med digterens 100-årsdag i 1907 udkom to supplerende biografier, *Carl Bagger. Skitse af et Digterliv* af H. Schwanenflügel og Andreas Dolleris' *Carl Bagger. En biografisk Skildring af Digteren og hans Hustru*, begge tæt på det hagiografiske.

Holbergselskabets tekstkritiske udgave af Carl Baggers *Udvalgte Skrifter*, 1928, ved Oskar Schlichtkrull indeholder en omfattende tematisk gennemgang af Baggers lyrik samt af *Min Broders Levnet*.

I *Digtere i Odense*, 1993, har Hans Henrik Jacobsen givet et causerende billede af Baggers ti år i byen.

Foruden de nævnte behandlinger i diverse litteraturhistorier, findes introduktioner til forfatterskabet i adskillige af de mange udgaver *Min Broders Levnet* er udkommet i, således ved Ernst Frandsen, 1942.

I øvrigt henvises til bibliografien.

Bibliografi

[Dansk Litteraturhistorisk Bibliografi](#)

- [1. Bagger-udgivelser](#)
- [2. Generel biografisk/litteraturhistorisk orientering](#)
- [3. Behandling af enkelte værker](#)

1. Bagger-udgivelser

Dronning Christine af Sverrig og Monaldeschi. Tragoedie i fem Acter, Kbh. 1833.

Smaadigte, Kbh. 1834.

Min Broders Levnet. Fortælling af Johannes Haring, Kbh. 1835.

Havets Konge. Et Eventyr af Johannes Haring, Kbh. 1835.

Digtninger, gamle og nye, af Forfatteren til "Min Broders Levnet", Kbh. 1836.

Øieblikkets Børn. Prosa og Poesi af Forfatteren til "Min Broders Levnet", Odense 1845.

Samlede Værker 1-2, udgivet af Vilhelm Møller, Kbh. 1866-67. Her forkortet SV.

Digte i Udvalg ved Vilhelm Møller, 1868.

Digtninger, udvalgte og indledede af H. Schwanenflügel, 1898.

Samlede Skrifter, med forord af Otto Borchsenius, 1912.

Carl Baggers Basnæs-Digte, med oplysninger af H. G. Olrik.

Udvalgte Skrifter, udgivne af Oskar Schlichtkrull, Holbergselskabet, Kbh. 1928. Her forkortet US. Tekstgrundlag.

Min Broders Levnet, adskillige udgaver. Seneste udg. af Steffen Auring og Erik Svendsen, 1998

Carl Bagger,

(efterskrift s. 138-52)

2. Generel biografisk/litteraturhistorisk orientering

Vilhelm Møller: Indledning til *Samlede Værker* 1-2, Kbh. 1866-67, s. VII-LVI.

Kr. Arentzen: "Carl Bagger", *Dansk Maanedsskrift*, 1868, I, s. 105-28.

H. Schwanenflugel, artikel i *Dansk Biografisk Lexikon*, Kbh. 1887, bind 1, s. 418-23.

Carit Etlar: "Lidt om Carl Bagger", *Minder*, 1896.

Chr. Krum: "Carl Baggers Ægteskab", *Vor Ungdom*, 1898, s. 622-26.

H. Schwanenflügel: "Om Carl Bagger", *Digtninger*, 1898, s. VII-XLIV.

Georg Brandes: *Samlede Skrifter* II, 1899, s. 133-47.

Emil Slomann: "Carl Bagger", *Tilskueren*, 1899, s. 241-266.

Charles Mourier: "Carl Bagger og hans Hustru", *Tilskueren*, 1899, s. 596-601.

P.F. Lange: "Fire Breve fra Carl Bagger til Thora Fiedler", *Illustreret Tidende*, 1900, nr. 37-38.

Andreas Dolleris: *Carl Bagger*, Odense 1907.

H. Schwanenflügel: *Carl Bagger. Skitse af et Digterliv*, Kbh. 1907.

Th. Hauch-Fausbøll: *Personalhistoriske Samlinger* II, 1907, s. 53-60.

Robert Neiiendam: "Carl Baggers Forhold til Teatret", *Personalhistorisk Tidsskrift*, 6. Rk. V 1914, s. 217-25.

Georg Nygaard: *Carl Bagger. Bidrag til en Bibliografi med en biografisk Indledning*, 1918. 56 sider.

Vilh. Andersen og Carl S. Petersen: *Illustreret dansk Litteraturhistorie*, bd. III, 1924, s. 556-61.

Oskar Schlichtkrull: Indledning til *Udvalgte Skrifter*, Kbh. 1928, s. I-LXVI

Oluf Friis: artikel i *Dansk Biografisk Leksikon*, Kbh. 1933, bind 2, s. 1-6.

F.J. Billeskov Jansen: *Danmarks Digtekunst*, 1953 og 1964, bind 3, s. 167.

Eyvind Rafn: *Carl Bagger. En smule efterslet*, Kbh. 1959, 52 sider.

Oluf Friis: "Carl Bagger", *Dansk litteratur historie* bd. 2, Politikens Forlag, Kbh. 1965, s. 531-39.

Birger Isaksen: *Fynske årbøger* 9/1965-67

Oluf Friis/Claes Kastholm Hansen: artikel i *Dansk biografisk leksikon*, Kbh. 1979, bind 1, s. 358-60.

H.G. Olrik: "Carl Baggers Slægt", "Fra Carl Baggers Sorøtid", "Carl Baggers Monument", "Carl

Carl Bagger,

Baggers Boghandler-Gæld", "Carl Baggers Eftermæle", *Soranske Studier*, Kbh. 1983, s. 144-184.

Steffen Auring m.fl.: *Dansk litteraturhistorie*, Gyldendal, Kbh. 1984, bind 5, s. 483ff.

Hans Henrik Jacobsen: "Carl Bagger", i *Digtere i Odense*, Odense 1993, s.150-177.

3. Behandling af enkelte værker

Erik A. Nielsen: "Det interessante". *Ideologihistorie*, bind 1, 1975.

Jørgen Gleerup: "Bag om dannelsesromanen. En analyse af Carl Baggers "Min Broders Levnet" (1835)". *Kritik* nr. 35, 1975. s. 5-33.

Claes Kastholm Hansen: *Den kontrollerede virkelighed*. Virkelighedsproblemet i den litterære kritik og i den nye danske roman i perioden 1830-1840, Kbh. 1976. (Carl Bagger: Min Broders Levnet, s. 63-71).

Thorkild Bjørnvig: "Paganinis Violin". *Nordisk litteraturhistorie: en bog til Brøndsted*, Odense, 1978, s. 138-43.

Palle Lykke: "Romantisk maskespil. Et essay om Carl Baggers roman "Min Broders Levnet"". *Nordica*, bind 9, 1992, s. 23-93.

Finn Barlby: "Den ensomme ordensmager og det uregerlige liv. "Min Broders Levnet". *Nordica*, bind 10, 1993, s. 15-22.

Steffen Auring: "På kant med dannelseskulturen. Om Carl Baggers "Min Broders Levnet"". *Dansk Noter*, 1998, nr. 2, s. 37-41.

Jørgen Bonde Jensen: *Forgyldning forgår*, 1998, s. 173-79.